

3. Формування форм звітності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух коштів, звіт про капітал).

4. Підготовка приміток — роз'яснення суттєвих статей, джерел і напрямків коштів, особливостей використання бюджетних асигнувати.

5. Затвердження звіту керівництвом, подання у визначені державні органи, органи Казначейства або інші уповноважені органи.

6. У разі необхідності — проведення зовнішнього аудиту [3].

Таким чином, формування звітності для підприємств та установ державного сектору це — процес, що вимагає уваги до законодавства, дотримання специфічних стандартів та форм, а також прозорості щодо використання ресурсів. Основні цілі такої звітності:

- забезпечення підзвітності перед державними/муніципальними органами, громадськістю;

- контроль за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів;

- демонстрація фінансового стану, результатів діяльності, руху коштів;

- створення передумов для аудиту, оцінки управління, підвищення довіри.

Правильне дотримання стандартів, своєчасне формування та подання звітів, якісні примітки — усе це є запорукою того, що державне підприємство або установа зможе виконувати свої функції максимально ефективно, прозоро та відповідально.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. №1541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10#Text>.

2. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору : наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 р. №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text>.

3. Стратегії модернізації бухгалтерського обліку системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 р. № 437-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80#Text>.

4. Войтко В., Кудіна О., Серікова Т. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення грантів як альтернативних джерел фінансування підприємств. Вісник Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” (економічні науки). 2019. № 24. С. 81-89. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/2519-4461.2019.24.81>.

УДК 664:338.45(477)

Х.Трач, Г.Ціх

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Trach H, Tsikh H.

MODERN CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S FOOD INDUSTRY

Науковий сучасний етап розвитку національної економіки України характеризується функціонуванням у стані екстремальної невизначеності. Харчова промисловість, яка є фундаментальним сектором, що забезпечує продовольчу безпеку та значні валютні надходження від експорту, зіткнулася з безпрецедентним комплексом викликів. Актуальність дослідження полягає в необхідності системного аналізу цих проблем для формування ефективної стратегії відновлення та сталого розвитку галузі [3]. Здатність підприємств адаптуватися до нових умов стає базовою умовою їх виживання та збереження експортного потенціалу.

Інтеграція зовнішніх і внутрішніх шоків безпосередньо позначається на ключових показниках діяльності компаній. Цей вплив можна структурувати за кількома основними векторами.

1. Руйнування виробничих активів та сировинна криза. Внаслідок бойових дій значна частина потужностей (особливо в олійно-жировій, плодоовочевій та м'ясопереробній галузях) була знищена або пошкоджена [1]. Додатковою проблемою є скорочення посівних площ через замінування та окупацію, що призвело до дефіциту сировини та значного здорожчання закупівельних цін. Це змушує виробників шукати альтернативні джерела постачання або релокувати потужності, що вимагає значних інвестицій в умовах обмеженого доступу до кредитування.

2. Логістична криза та обмеження експорту. Блокування ключових морських портів та періодичні ускладнення на західних прикордонних переходах створили логістичний колапс [2]. Переорієнтація на дорогий авто- та залізничний транспорт спричинила зростання логістичних витрат у 3–5 разів. Це критично знижує конкурентоспроможність української продукції на світових ринках, зокрема зерна та продуктів його переробки [3].

3. Енергетична нестабільність та зростання собівартості. Харчова промисловість є енергоємною, а безперебійне електропостачання є критичним для забезпечення технологічних циклів (охолодження, пастеризація). Масштабні обстріли енергетичної інфраструктури змусили підприємства інвестувати в дорогі генератори. Це підвищує собівартість кінцевого продукту, що в умовах падіння купівельної спроможності населення (за деякими оцінками, реальні доходи скоротилися на 25–30%) тисне на внутрішній попит [1].

4. Кадровий голод та необхідність прискореної модернізації. Мобілізація та міграційні процеси призвели до дефіциту кваліфікованої робочої сили. Водночас, євроінтеграційний вектор вимагає прискореної гармонізації стандартів: впровадження систем HACCP, ISO та забезпечення повної простежуваності продукції [2]. Це вимагає модернізації обладнання та навчання персоналу, але реалізується в умовах дефіциту обігових коштів.

Отже, вплив сучасних викликів на харчову промисловість має комплексний характер, охоплюючи виробничий, логістичний та соціально-економічний рівні. Ефективність галузі сьогодні залежить від здатності підприємств до швидкої адаптації та підтримки з боку держави.

Які можуть бути ключові механізми трансформації? Це, насамперед, необхідність інвестицій у глибоку переробку сировини для збільшення доданої вартості, диверсифікація логістичних шляхів та впровадження енергоефективних технологій.

Успішна стратегія розвитку має включати державне страхування воєнних ризиків та пільгове кредитування, орієнтоване на відновлення потужностей у безпечних регіонах. Ігнорування цих проблем призведе до довгострокової втрати конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Література:

1. Соціально-економічне становище України у 2023 році : експрес-випуск. Київ : Державна служба статистики України, 2024. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.11.2025).
2. Власюк В. В. Вплив війни на агропромисловий комплекс та продовольчу безпеку України. *Економіка та держава*. 2023. № 4. С. 12–18.
3. Стратегія розвитку агропромислового комплексу та сільських територій в Україні до 2030 року. Кабінет Міністрів України. URL: <https://minagro.gov.ua> (дата звернення: 20.11.2025).

УДК 368.914:330.322:336.1

Т.А.Трут

ІНВЕСТИЦІЙНА МОДЕЛЬ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

T.A.Trut

INVESTMENT MODEL OF PENSION PROVISION AS A TOOL FOR ENHANCING THE FINANCIAL STABILITY OF THE STATE

Сучасна пенсійна система України функціонує в умовах глибоких структурних та демографічних викликів. Запланована на 2025 рік пенсійна реформа передбачає запровадження бальної моделі розрахунку пенсій, відповідно до якої виплати складатимуться з базової та страхової частин. Проте ефективність цієї моделі значною мірою залежить від здатності держави забезпечити достатній фінансовий ресурс у перехідний період, що формує ризики додаткової фіскальної нестабільності.

Однією з ключових проблем солідарної пенсійної системи є виражений демографічний дисбаланс. Нині на одного пенсіонера припадає лише один платник внесків, тоді як економічно обґрунтованим вважається співвідношення не менше 1,5:1. Масштабна трудова міграція, високий рівень тінізації економіки та скорочення чисельності працездатного населення поглиблюють дефіцит Пенсійного фонду. За таких умов солідарна система втрачає ознаки довгострокової стійкості та потребує запровадження альтернативних підходів до пенсійного забезпечення.

Однією з потенційно ефективних альтернатив є інвестиційна модель, що передбачає спрямування частини доходів громадян на формування індивідуального пенсійного капіталу шляхом інвестування у державні облігації, акції, індексні фонди та інші фінансові інструменти під державним контролем. Такий підхід сприяє накопиченню персонального пенсійного ресурсу протягом усього трудового життя, забезпечуючи додаткове джерело стабільного доходу в пенсійному віці.

Аналіз потенціалу інвестиційної моделі засвідчує низку її ключових переваг. По-перше, акумуляція коштів населення у державних цінних паперах створює довгостроковий фінансовий ресурс, що може бути спрямований на реалізацію інфраструктурних та інноваційних проєктів. Це зменшує потребу у зовнішніх запозиченнях та зміцнює макрофінансову стабільність держави. По-друге, участь громадян в інвестиційному процесі сприяє підвищенню рівня фінансової грамотності та розвитку навичок управління особистими заощадженнями.

По-третє, інвестиційна модель забезпечує більш високий рівень фінансової автономії у пенсійному віці, адже майбутні виплати залежать від накопиченого капіталу, а не від поточного стану економіки чи демографічних трендів. Це мінімізує